

Norges lengste behandling av mulig forskningsjuks

Aftenposten
Tirsdag 26. november 2019

Uviten

Nina Kristiansen,
ansvarlig redaktør
i forskning.no

Varselet kom i 2013. Men ingen er foreløpig rensket eller felt for juks.

Tidligere i år kom rapporten som viser at fire av ti norske forskere forteller at de har vært med på ting som er diskuterte forskningsetisk sett. Dette er blant annet å forfalske data, la seg påvirke av interessenter og finansieringskilder, ta med irrelevante referanser fra kolleger for å gi dem siteringer eller å plagiere andre. En annen rapport, også denne fra De forskningsetiske komiteene, viser at bare halvparten av forskerne i Norge er godt kjent med det etiske regelverket. 40 prosent sier at de aldri har fått opplæring i forskningsetikk.

Dette er dystre tall i et samfunn der nesten alle beslutninger bygges på forskningsbasert kunnskap. Heldigvis er de fleste forskere hardtarbeidende og ærlige. Det er veldig få som fusker tvert. Men hva gjør universitetene, høyskolene og instituttene når deres ansatte blir mistenkt for fusk? Det er jo det verste som kan skje. Forskeres troverdighet er den viktigste valutaen for å få større bevilgninger til å forske mer og for at resultatene kan bli brukt til fornuftige tiltak. Så en skulle tro at opprydningsteam sto klare for å feie bort tvil og juksere og for å vaske bort uberettiget mistanke. Men sånn er det dessverre ikke.

Seks år med fusk?

Et eksempel er en sak som har pågått i seks år på Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). I 2013 kom et varsel om mulig juks i en av seks artikler i en doktorgradsavhandling. Det første granskingsutvalget som ble nedsatt, slo klart og tydelig fast at jo da, i denne vitenskapelige artikkelen var det åpenbart juks. Granskeren anbefalte full granskning av alle artiklene i avhandlingen. Det samme gjorde det forskningsetiske utvalget og styret på Veterinærhøgskolen. Saken har deretter blitt behandlet av tre granskingsutvalg, to forskningsetiske utvalg, flere styremøter, tre rektorer og i en rekke møter mellom involverte i saken.

To journalister i forskning.no har lest alle dokumentene i denne saken og gjort et titall intervjuer. De fant at saken ble be-

handlet mer og mer overfladisk for hver gang den ble tatt opp. De finner ingen spor av at noen gang har gransket hele doktorgraden.

«Det er svært mye å lære av denne saken», sa daværende rektor Mari Tveit på NMBU om det som kan være den mest overbehandlede, men samtidig underbehandlede fuskesaken i Norges historien.

Skader tilliten

Men det ble stille. Helt til fakultetsstyret på NMBU Veterinærhøgskolen i juni i år gjorde et vedtak. De kaller saken en verkebyll og sier at universitetsstyret nå må ta tak i alle ubehagelige uklårheter og få avsluttet saken på en ordentlig måte. Rektor erklærer på sin side saken for avsluttet - den har jo vært behandlet så mange ganger. Men mange ganger er ikke det samme som godt og grundig. Det er i forskningens interesse at juks blir undersøkt. I denne saken er det umulig å vite. Universitetsstyret støtter rektor og la saken død. Dermed er det fortsatt medforfattere som har sitt navn på vitenskapelige artikler som kan være fusk. Konflikter i fagmiljøet får ingen slutt. Ingen blir rensket eller felt for juks. Men det verste er at det ligger forskning der ute, som blir trodd på, sitert og brukt, men som kan være oppspinn. Det skader ikke bare NMBU. Det skader tilliten til all forskning.

Funnene i den aktuelle doktorgradsavhandlingen tydet på at antibiotika kan få grisers eget immunforsvar til å kjempe hardere mot sykdomsbakterier. Noen av medforskerne mener at funnet var et resultat av vitenskapelig juks.

Uviten

Nina Kristiansen, Atle Fretheim, Ole Jacob Madsen og Simen Gaure skriver hver uke om det de mener er dårlig forskning, flau formidling, kunnskapsløse politiske forslag og ren fusk.